

Tytuł: Podstawy badań penetracyjnych wyrobów przemysłowych

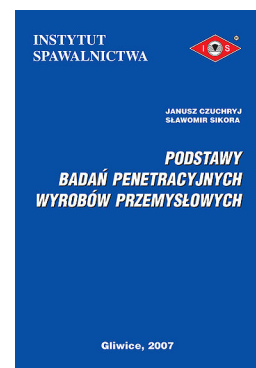
Opracował: mgr inż. Janusz Czuchryj, mgr inż. Sławomir Sikora

Rok wydania: 2007

Wydawca: Instytut Spawalnictwa

Liczba stron: 126

Format: B5

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	5
2. POJĘCIE NIEZGODNOŚCI I WADY	5
3. CHARAKTERYSTYKA ZŁĄCZY SPAWNYCH, ODLEWÓW I ODKUWEK.....	6
3.1. Budowa poprawnie wykonanego złącza spawanego	6
3.2. Charakterystyka odlewów	9
3.3. Charakterystyka odkuwek	10
4. PODSTAWY BADAŃ PENETRACYJNYCH	13
4.1. Terminologia	14
4.2. Własności cieczy	15
4.3. Naprężenia w cieczach, lepkość, spójność i przyleganie	16
4.4. Napięcie powierzchniowe	17
4.5. Kąt zwilżania	18
4.6. Zjawisko włoskowatości (kapilarności)	20
4.7. Ogólne zasady badań penetracyjnych	24
5. PREPARATY DO BADAŃ PENETRACYJNYCH	29
6. BADANIA PENETRACYJNE WEDŁUG NORMY PN-EN 571-1	37
6.1. Personel	38
6.2. Kolejność procesu	41
6.2.1. Przygotowanie i czyszczenie wstępne	43
6.2.2. Nanoszenie penetranta	45
6.2.3. Usuwanie nadmiaru penetranta	47
6.2.4. Nanoszenie wywoływacza	51
6.2.5. Kontrola	54
6.2.6. Rejestracja	57
6.2.7. Czyszczenie końcowe	58
6.3. Badania powtórne	58
6.4. Protokół badania	58
6.5. Próbki odniesienia	60
6.6. Badania penetracyjne złączy spawanych	68
6.7. Badania penetracyjne odlewów wykonanych w formach piaskowych, kokilach i pod niskim ciśnieniem oraz metodą wytapianych modeli	69

6.8. Badania penetracyjne odkuwek stalowych	71
7. OCENA JAKOŚCI WYROBÓW PRZEMYSŁOWYCH NA PODSTAWIE BADAŃ PENETRACYJNYCH	72
7.1. Ocena jakości złączy spawanych	73
7.1.1. Poziomy jakości złączy spawanych	73
7.1.2. Poziomy akceptacji wskazań.....	75
7.1.3. Korelacja między poziomami jakości a poziomami akceptacji wskazań.....	78
7.2. Ocena jakości odlewów	79
7.2.1. Ocena jakości odlewów wykonanych w formach piaskowych, kokilach i pod niskim ciśnieniem	79
7.2.2. Ocena jakości odlewów wykonanych metodą wytapianych modeli....	84
7.3. Ocena jakości odkuwek	89
8. WYPOSAŻENIE DO BADAŃ PENETRACYJNYCH	91
9. PODSTAWY ORGANIZACJI BADAŃ PENETRACYJNYCH	99
9.1. Organizacja badań.....	99
9.2. Instrukcja badania penetracyjnego	101
9.3. Informacje dodatkowe	106
10. KWALIFIKOWANIE I CERTYFIKOWANIE PERSONELU BADAŃ PENETRACYJNYCH WEDŁUG NORM PN-EN 437	110
11. DYREKTYWA 97/23/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ	118
12. WYKAZ NORM ZWIĄZANYCH I WYKORZYSTANYCH	124
13. LITERATURA	126

WPROWADZENIE

Zgodnie z definicjami przedstawionymi w normach europejskich spawanie jest procesem specjalnym. Oznacza to, że wynik procesu nie może być w pełni sprawdzony przez kontrolę oraz badania wyrobu. Istnieje ponadto prawdopodobieństwo, że niedostatki przebiegu procesu spawania mogą się ujawnić dopiero podczas użytkowania wyrobu. Aby, w miarę możliwości, unikać takich sytuacji zarówno rodzaj, ilość jak i wielkość niezgodności spawalniczych w wykorzystywanych złączach spawanych powinna być możliwie najmniejsza.

Do wykrywania oraz określania niezgodności spawalniczych stosuje się wiele różnych metod badań nieniszczących. Jedną z metod powszechnie stosowanych w praktyce przemysłowej są badania penetracyjne. Aby uzyskiwane wyniki były wiarygodne, badania penetracyjne muszą podlegać dyscyplinie proceduralnej podczas realizacji. Z tego powodu opracowano poradnik, którego treść powinna ułatwić czytelnikowi przyswojenie informacji z zakresu praktycznej realizacji badań penetracyjnych, natomiast personelowi NDT służyć pomocą przy wykonywaniu ich codziennych obowiązków służbowych.

Poradnik przeznaczony jest dla czytelników planujących uzyskanie certyfikatu z zakresu badań penetracyjnych złączy spawanych, odlewów i odkuwek, zajmujących się stosowaniem badań w praktyce przemysłowej, pełnieniem nadzoru nad wykonawstwem lub remontami konstrukcji różnego typu, egzaminowaniem spawaczy, uznawaniem technologii

wytwarzania oraz tych osób, których zamiarem jest poszerzenie wiadomości o kontroli jakości w spawalnictwie, odlewnictwie i kuźnictwie.

W poradniku omówiono różnicę między pojęciami „niezgodność-wada” w rozumieniu normy międzynarodowej, scharakteryzowano wyroby przemysłowe w postaci złączy spawanych, odlewów i odkuwek, podano fizyczne podstawy badań penetracyjnych, omówiono stosowane do badań preparaty, określono zasady realizacji badań penetracyjnych według obowiązujących norm oraz zasady oceny jakości wyrobów. W odrębnych rozdziałach scharakteryzowano wyposażenie współcześnie wykorzystywane w badaniach penetracyjnych oraz podstawy organizacji tych badań ze szczególnym uwzględnieniem instrukcji badania penetracyjnego. Uzupelnienie informacji podstawowych stanowią dane o zasadach kwalifikowania i certyfikowania personelu badań penetracyjnych oraz dane o dyrektywie 97/23/WE (tzw. dyrektywie ciśnieniowej), natomiast podany wykaz norm związanych i wykorzystanych oraz literatury ułatwia czytelnikowi dostęp do materiałów źródłowych.